

V Bruseli 20. 3. 2020
COM(2020) 123 final

OZNÁMENIE KOMISIE RADE

o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Pakty stability a rastu

Pandémia COVID-19 viedla k veľkému hospodárskemu otrasu, ktorý má už teraz výrazný negatívny vplyv na Európsku úniu. Dôsledky rastu HDP budú závisieť od trvania pandémie aj od opatrení prijatých vnútroštátnymi orgánmi a na európskej úrovni s cieľom spomaliť jej šírenie, chrániť výrobné kapacity a podporiť celkový dopyt. Komisia vo svojom oznámení z 13. marca 2020 o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19 na základe analýzy scenárov predložila hospodársky scenár, z ktorého vyplýva, že reálny HDP by v roku 2020 mohol v EÚ klesnúť o 1 %. V oznámení sa uvádza, že nemožno vylúčiť ešte nepriaznivejšie scenáre spojené s hlbším vplyvom pandémie. Vývoj situácie odvtedy naznačuje, že pravdepodobnosť takýchto nepriaznivých scenárov sa zvyšuje. Za predpokladu predĺženia zdravotnej krízy až do začiatku júna alebo dlhšie by pokles hospodárskej činnosti v roku 2020 mohol byť porovnateľný s recesiou v roku 2009, čo bol najhorší rok hospodárskej a finančnej krízy.

Členské štáty už prijali alebo prijímajú rozpočtové opatrenia a prijímajú ďalšie opatrenia s cieľom zvyšovať kapacitu systémov zdravotnej starostlivosti a poskytovať pomoc tým občanom a odvetviam, ktoré sú obzvlášť postihnuté. Prijímajú sa aj rozsiahle opatrenia na podporu likvidity a iné záruky, aj keď tieto opatrenia nemajú bezprostredný vplyv na saldo verejných financií.

Komisia pozorne sleduje tieto opatrenia, ktoré spolu s poklesom hospodárskej činnosti budú viesť k podstatne vyšším rozpočtovým deficitom. Komisia a Rada už objasnili, že na opatrenia spojené s vypuknutím nákazy COVID-19 sa bude uplatňovať plná flexibilita dostupná v Pakte stability a rastu. Konkrétne, keďže táto kríza je udalosťou mimo kontroly vlád s veľkým vplyvom na verejné financie, uplatňuje sa ustanovenie paktu o nezvyčajných udalostiach. Z toho vyplýva, že pri posudzovaní dodržiavania Paktu stability a rastu Komisia nebude brať do úvahy vplyv uvedených opatrení na rozpočet. Posúdenie vrátane posúdenia oprávnených súm sa uskutoční na základe zistených údajov poskytnutých členskými štátmi.

Rozsah fiškálneho úsilia potrebného na ochranu európskych občanov a podnikov pred dôsledkami tejto krízy a na podporu hospodárstva po pandémii si však vyžaduje použitie rozsiahlejšej flexibility v rámci Paktu stability a rastu.

EÚ musí aj naďalej na túto dynamicky sa vyvíjajúcu krízu reagovať rýchlo, rozhodne a koordinovane. Predsedníčka Komisie počas videokonferencie s členmi Európskej rady 17. marca 2020 oznámila bezprostrednú aktiváciu tzv. všeobecnej únikovej doložky. Táto doložka sa zaviedla v roku 2011 v rámci reformy Paktu stability a rastu v balíku šiestich legislatívnych aktov, v rámci ktorého sa vyvodili ponaučenia z hospodárskej a finančnej krízy. Tieto skúsenosti vyzdvihli potrebu osobitných ustanovení vo fiškálnych pravidlách EÚ, ktoré umožňujú koordinovaný a riadený dočasný odklon od bežných požiadaviek obsiahnutých v uvedených pravidlách pre všetky členské štáty v situácii všeobecnej krízy spôsobenej prudkým hospodárskym poklesom v eurozóne alebo v EÚ ako celku.

Doložka v zmysle článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1466/97, ako aj článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97 uľahčuje koordináciu rozpočtových politík v časoch prudkého hospodárskeho poklesu.

Všeobecná úniková doložka umožňuje členským štátom prijať také rozpočtové opatrenia, ktoré im umožnia na takúto situáciu primerane reagovať v rámci preventívnych a nápravných postupov Paktu stability a rastu. Konkrétne sa v článku 5 ods. 1 a článku 9 ods. 1 nariadenie (ES) č. 1466/97 uvádza, že „v obdobiach prudkého hospodárskeho poklesu v eurozóne alebo v Únii ako celku sa môže členským štátom dočasne povoliť odklon od postupu prispôsobovania sa strednodobému cieľu, ak to neohrozí udržateľnosť financií zo strednodobého hľadiska“. Čo sa týka nápravnej časti paktu, v článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 sa stanovuje, že v prípade prudkého hospodárskeho poklesu v eurozóne alebo v Únii ako celku môže Rada na základe odporúčania Komisie tiež rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu.

Nadchádzajúce posudzovanie programov stability a konvergenčných programov členských štátov, jarná prognóza Komisie a jej následný návrh odporúčaní Rady pre jednotlivé krajiny poskytnú príležitosť na zabezpečenie takejto potrebnej koordinácie a stanovenie usmernenia na dosiahnutie vhodných podporných zámerov fiškálnej politiky na vnútroštátnej aj súhrnnej úrovni.

Na základe uvedených skutočností a vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles sa Komisia domnieva, že sú splnené podmienky na aktiváciu všeobecnej únikovej doložky – prvýkrát od jej vzniku v roku 2011 – a v záujme zrozumiteľnosti pre členské štáty žiada Radu, aby tento záver schválila.

Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Umožní to Komisii a Rade uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politik v rámci paktu, a zároveň sa odchyliť od požiadaviek na rozpočet, ktoré by sa uplatňovali v bežnej situácii.